

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΟΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ
Ταχ. Δ/ση : Αχαρνών 2
Ταχ. Κώδικας: 10432, Αθήνα
Τηλέφωνο : 210 212 4331,-4332
Ηλ. Ταχυδρ. : koinovouleftikos@minagric.gr

Αθήνα 27-2-2025
Αρ. πρωτ.: 55912

ΠΡΟΣ:
Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοιν/κού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων και ΑΚΕ

ΚΟΙΝ.: ΩΣ ΠΑ
(Διά της Βουλής των Ελλήνων)

ΘΕΜΑ: Απάντηση στην υπ' αριθμ. 2679/14-1-2025 Ερώτηση

Σχετικά με την παραπάνω Ερώτηση που κατέθεσε η Βουλευτής **κα Ελ. Βατσινά**, σας πληροφορούμε τα εξής:

Αναφορικά με τα μέτρα στήριξης των αγροτών, κτηνοτρόφων και παραγωγών της Κρήτης, επισημαίνονται τα κάτωθι:

Α. Στο πλαίσιο υλοποίησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014-2022, μεταξύ των άλλων, χρηματοδοτούνται δράσεις και επενδυτικές δαπάνες που αποσκοπούν στη στήριξη του Πρωτογενούς Τομέα στο σύνολο των Περιφερειών της χώρας, λαμβανομένης υπόψη της ιδιαίτερης παραγωγικής διάρθρωσης της ελληνικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, καθώς και του σημαντικότερου ρόλου που έχουν για την κοινωνικοοικονομική συνοχή των αγροτικών μας περιοχών.

Ειδικότερα:

Στο πλαίσιο του **Μέτρου 1: «Δράσεις μεταφοράς γνώσεων και ενημέρωσης»**, προβλέπεται η κατάρτιση γεωργών / κτηνοτρόφων, έτσι ώστε να τους δοθούν οι απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να γίνουν επιχειρηματίες αγρότες. Το μέτρο αφορά σε επαγγελματική κατάρτιση και δράσεις απόκτησης δεξιοτήτων με έμφαση στους νέους γεωργούς και τις μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Στο πλαίσιο του **Μέτρου 2: «Συμβουλευτικές υπηρεσίες, υπηρεσίες διαχείρισης γεωργικής εκμετάλλευσης και υπηρεσίες αντικατάστασης στην εκμετάλλευση»**, προβλέπεται η ενίσχυση παρόχων γεωργικών συμβουλών, προκειμένου να στηρίξουν τους αγρότες ως προς τη βελτίωση της οικονομικής και περιβαλλοντικής διαχείρισης των γεωργικών τους εκμεταλλεύσεων.

Στο πλαίσιο του **Μέτρου 4.1 «Επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις»**, μεταξύ των άλλων, δίνεται στήριξη σε εκμεταλλεύσεις που στρέφονται προς ποιοτικά γεωργικά προϊόντα, ώστε να διευκολυνθεί η προσαρμογή τους στις ανάγκες της αγοράς και να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητά τους. Δικαιούχοι της ενίσχυσης είναι επαγγελματίες αγρότες (φυσικά και νομικά πρόσωπα), οι οποίοι ενισχύονται για την υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων και, μεταξύ των άλλων, ενισχύονται για την ανέγερση, επέκταση, εκσυγχρονισμό γεωργικών κτιρίων και κατασκευών, την αγορά, μεταφορά και εγκατάσταση καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού, καθώς και την αγορά, μεταφορά και εγκατάσταση πολυετών φυτειών. Παράλληλα, ενισχύονται δαπάνες για την εξοικονόμηση ύδατος, καθώς και δαπάνες που συμβάλλουν στη χρήση ΑΠΕ για την παραγωγή ενέργειας, ώστε να μειωθεί το υψηλό κόστος ενέργειας. Τέλος, προβλέπεται η ενίσχυση δαπανών για την προστασία του περιβάλλοντος μέσω της συλλογικής χρήση και επεξεργασίας των αποβλήτων των γεωργικών εγκαταστάσεων.

Στο πλαίσιο της υλοποίησης της **Δράσης 4.2.1 για τη μεταποίηση, εμπορία και ανάπτυξη με τελικό προϊόν εντός του Παραρτήματος Ι**, ενισχύονται πολύ μικρές, μικρο-μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), αλλά και μεγάλες επιχειρήσεις, για την ίδρυση και τον εκσυγχρονισμό, με κύριο στόχο την αύξηση της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων του τομέα, καθιστώντας τα πιο ελκυστικά στον καταναλωτή. Επιπλέον, επενδύσεις μεταποίησης γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων ενθαρρύνονται και μέσα από τις δράσεις των τοπικών αναπτυξιακών προγραμμάτων LEADER.

Επίσης, στο πλαίσιο του **Μέτρου 4.3 υλοποιούνται μικρά και μεγάλα εγγειοβελτιωτικά - αρδευτικά έργα υποδομής**, για την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη χρήση του αρδευτικού νερού, καθώς και για την προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, καθώς και έργα αγροτικής οδοποιίας, για τη βελτίωση της προσβασιμότητας στις γεωργικές και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, τη μείωση του κόστους μεταφοράς, αλλά και την ταχύτερη και ασφαλέστερη διακίνηση ευπαθών προϊόντων. Ειδικότερα και αναφορικά με τις υποδομές άρδευσης, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ) υλοποιεί το μεγαλύτερο πρόγραμμα που έχει χρηματοδοτηθεί ποτέ από πόρους της Ε.Ε., μέσα από το εμβληματικό πρόγραμμα ΥΔΩΡ 2.0, μοχλεύοντας πόρους της τάξης των 4 δις €, σε συνέργεια με το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, αλλάζοντας ουσιαστικά τον παραγωγικό χάρτη της χώρας μας και επιδιώκοντας την εξοικονόμηση των υδατικών πόρων, δεδομένης και της ανάγκης αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Εντός του α' τριμήνου 2024, εκδόθηκε και νέα πρόσκληση, ύψους 124 εκ. € από το ΠΑΑ, ενώ προδημοσιεύθηκε νέα πρόσκληση από το Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΣΣ ΚΑΠ) με καταρχήν πόρους της τάξης των 169 εκ. €.

Στο πλαίσιο του **Μέτρου 6.1 των Νέων Γεωργών**, προβλέπεται αυξημένο πριμ πρώτης εγκατάστασης για νέους που εισέρχονται στην πρωτογενή παραγωγή, με στόχο την ηλικιακή αναδιάρθρωση του παραγωγικού δυναμικού της γεωργίας και της κτηνοτροφίας, καθώς και τη συνολικότερη αναζωογόνηση των τοπικών αγροτικών κοινωνιών. Στο πλαίσιο αυτό, στην τελευταία πρόσκληση του Μέτρου διατέθηκαν στο πρόγραμμα Νέων Γεωργών πάνω από 600 εκ. €, εξαντλώντας κάθε χρηματοδοτική δυνατότητα μέσα από την ένταξη επιπλέον 2.200 επιλαχόντων με επιπλέον 81 εκ. €. Επιπλέον, εκδόθηκε και νέα πρόσκληση, εντός του 2024, με 410 εκ. € από το ΣΣ ΚΑΠ.

Επιπλέον, στο πλαίσιο του **Μέτρου 6.3** παρέχεται στήριξη σε **Μικρές Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις**, με τη μορφή κατ' αποκοπήν ενίσχυσης, προκειμένου να διατηρήσουν τη βιωσιμότητά τους.

Στο πλαίσιο του **Μέτρου 9: «Σύσταση ομάδων και οργανώσεων παραγωγών στους τομείς γεωργίας και της δασοκομίας»**, δίνονται κίνητρα για τον σχηματισμό και τη λειτουργία ομάδων και οργανώσεων παραγωγών, με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων τους. Ενισχύεται η συσπείρωση των παραγωγών σε ομάδες ή οργανώσεις, ώστε να αντιμετωπίσουν από κοινού τις προκλήσεις της αγοράς, να ενισχύσουν τη διαπραγματευτική τους δύναμη – μέσω της αύξησης του όγκου του διαπραγματευόμενου προϊόντος - σε σχέση με την παραγωγή και την εμπορία, να διευρύνουν τον αριθμό των πιθανών αγοραστών και να μειώσουν το ανά παραγωγό κόστος των συλλογικών επενδύσεων.

Η στήριξη του πρωτογενούς τομέα επιδιώκεται και με την υλοποίηση πιλοτικών εφαρμογών μέσω των Επιχειρησιακών Ομάδων του **Μέτρου 16 «Συνεργασία»** του ΠΑΑ, οι οποίες έχουν σκοπό την ενσωμάτωση των ερευνητικών αποτελεσμάτων στην πράξη με στόχο την παραγωγικότητα και βιωσιμότητα της γεωργίας.

Επίσης, στο πλαίσιο του **Μέτρου 11** παρέχεται στήριξη για τη μετατροπή ή τη διατήρηση των πρακτικών της **βιολογικής γεωργίας**, με σκοπό την ενθάρρυνση των αγροτών να συμμετάσχουν σε τέτοια συστήματα, απαντώντας έτσι στη ζήτηση της κοινωνίας για τη χρήση φιλικών προς το περιβάλλον γεωργικών πρακτικών, οι οποίες χρηματοδοτούνται και από λοιπά

φιλοπεριβαλλοντικά μέτρα και δράσεις του ΠΑΑ (όπως η γενετική βελτίωση, οι σπάνιες φυλές κ.λπ.).

Περαιτέρω, σημαντική στήριξη παρέχεται και μέσω του **Μέτρου 13 της εξισωτικής αποζημίωσης**, το οποίο στοχεύει στην προστασία του εισοδήματος των παραγωγών και τη διατήρηση της γεωργικής δραστηριότητας σε ιδιαίτερα ευάλωτες περιοχές με φυσικά ή άλλα ειδικά μειονεκτήματα.

Επίσης, για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων των πρόσφατων θεομηνιών, στο πλαίσιο του ΠΑΑ, προβλέπεται το **Μέτρο 5.2 «Επενδύσεις αποκατάστασης των ζημιών που προκαλούνται στο γεωργικό κεφάλαιο (φυτικό, ζωικό, και πάγιο) από φυσικά φαινόμενα, δυσμενείς καιρικές συνθήκες και καταστροφικά γεγονότα»**, μέσω του οποίου παρέχεται στήριξη στους κτηνοτρόφους (φυσικά και νομικά πρόσωπα, συνεταιρισμούς), για να αποκαταστήσουν το παραγωγικό δυναμικό των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεών τους (ζωικό κεφάλαιο και σταβλικές εγκαταστάσεις). Στο μέτρο περιλαμβάνεται και η μελισσοκομία.

Έκτακτη προσωρινή στήριξη σε κτηνοτρόφους χορηγήθηκε και στο πλαίσιο του **Μέτρου 22**, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις επιπτώσεις της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία.

Αντίστοιχη μέριμνα για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων φυσικών καταστροφών και ασθενειών που έλαβαν χώρα από την 1η Ιανουαρίου του 2024 και μετά, προβλέφθηκε πρόσφατα από την Ε.Ε. με το **νέο έκτακτο Μέτρο 23**, το οποίο επιτρέπει στα Κράτη Μέλη να παρέχουν στοχευμένη στήριξη ρευστότητας σε γεωργούς και κτηνοτρόφους με τη μορφή εφάπαξ, κατ' αποκοπήν ποσού που δεν υπερβαίνει τα 42.000€ ανά δικαιούχο.

Επίσης, στο πλαίσιο του ΠΑΑ και για τη **χρηματοδοτική ενίσχυση των παραγωγών και των μεταποιητικών επιχειρήσεων στη Γεωργία, την Κτηνοτροφία και τη Μελισσοκομία**, έχουν ενεργοποιηθεί:

- το Ταμείο Εγγυήσεων Αγροτικής Ανάπτυξης
- το Ταμείο Μικρών Δανείων Αγροτικής Επιχειρηματικότητας (Ταμείο Μικροπιστώσεων)
- ο μηχανισμός των «Πρόσθετων Πράξεων» για τη διευκόλυνση της σύναψης δανειακών συμβάσεων υλοποίησης επενδυτικών σχεδίων του ΠΑΑ που αφορούν στα σχέδια βελτίωσης.

Β. Στο πλαίσιο υλοποίησης του Στρατηγικού Σχεδίου της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής 2023-2027 (ΣΣ ΚΑΠ 2023-2027), μεταξύ των άλλων, προβλέπεται η χρηματοδότηση παρεμβάσεων που αφορούν και στους δύο πυλώνες (άμεσες ενισχύσεις και αγροτική ανάπτυξη) της ΚΑΠ για τη χορήγηση ενισχύσεων και την υλοποίηση επενδυτικών δαπανών που αποσκοπούν στη στήριξη της πρωτογενούς παραγωγής.

Οι εν λόγω παρεμβάσεις στοχεύουν κυρίως στη στήριξη του εισοδήματος των παραγωγών, στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα, στην ενθάρρυνση επενδύσεων και στην υιοθέτηση φιλοπεριβαλλοντικών γεωργικών πρακτικών.

ΠΥΛΩΝΑΣ Ι (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων – ΕΓΤΕ):

Μέσω του Πυλώνα Ι και των άμεσων ενισχύσεων, παρέχονται ενισχύσεις μέσω της **βασικής ενίσχυσης**. Η βασική ενίσχυση αφορά στην εισοδηματική στήριξη για τη βιωσιμότητα των εκμεταλλεύσεων, χορηγείται ετησίως ανά αγρονομική περιφέρεια που, στην προκειμένη περίπτωση, αφορά σε αυτή για τις μόνιμες καλλιέργειες και η ενίσχυση καταβάλλεται μέσω των δικαιωμάτων.

Επιπλέον, προβλέπεται η **αναδιανεμητική ενίσχυση**, η οποία χορηγείται, ως συμπληρωματική ενίσχυση, ετησίως στην αγρονομική περιφέρεια για τις μόνιμες καλλιέργειες και αφορά στην αναδιανομή ενισχύσεων από τις μεγαλύτερες στις μικρότερες ή μεσαίες γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Στη στήριξη της γεωργίας και της κτηνοτροφίας στοχεύουν και οι χορηγούμενες ετησίως **συνδεδεμένες ενισχύσεις**.

Μέσω του Πυλώνα Ι, επίσης, παρέχεται με τη νέα ΚΑΠ η δυνατότητα ενίσχυσης του πρωτογενούς τομέα μέσω των **οικολογικών προγραμμάτων**, προκειμένου να εφαρμόσουν φιλοπεριβαλλοντικές γεωργικές πρακτικές, ενώ αντίστοιχες πρόνοιες για επενδύσεις και δράσεις προβολής – προώθησης προβλέπονται στο πλαίσιο των **τομεακών προγραμμάτων** για τον αμπελοοινικό τομέα, το ελαιόλαδο, το μέλι και τα οπωροκηπευτικά.

ΠΥΛΩΝΑΣ II (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης – ΕΓΤΑΑ):

Όσον αφορά στις παρεμβάσεις του Πυλώνα II που αφορούν σε στρεμματικές ενισχύσεις (Γεωργοπεριβαλλοντικές παρεμβάσεις), εκτός της **Εξισωτικής Αποζημίωσης** που συνεχίζεται, προβλέπονται και οι εξής:

P3-70-1.5 Διατήρηση απειλούμενων αυτόχθονων φυλών αγροτικών ζώων

Η Παρέμβαση έχει ως στόχο τη στήριξη των κτηνοτρόφων που εκτρέφουν απειλούμενες αυτόχθονες φυλές αγροτικών ζώων, δεδομένου ότι αυτές έχουν χαμηλές αποδόσεις και κατ' επέκταση η εκτροφή τους οδηγεί σε απώλεια εισοδήματος σε σχέση με τις λοιπές φυλές.

P3-73-3.5 Προστασία, διατήρηση και βελτίωση των γενετικών πόρων στην κτηνοτροφία

Η Παρέμβαση στοχεύει στη βελτίωση της παραγωγικότητας του ζωικού κεφαλαίου της χώρας, αλλά και της διατήρησης των αυτόχθονων φυλών που κινδυνεύουν με εξαφάνιση, λόγω της χαμηλής παραγωγικότητας και της υστέρησης των αποδόσεών τους, σε σχέση με τις ξένες φυλές.

P3-70-1.4 - Προστασία και διατήρηση τοπικών αβελτίωτων πληθυσμών – ποικιλιών (φυτογενετικού υλικού) που κινδυνεύουν από γενετική διάβρωση

Ενισχύονται τοπικές ποικιλίες, οι οποίες, κατά τεκμήριο, είναι περισσότερο ανθεκτικές στις ξηροθερμικές συνθήκες που αναμένεται να ενταθούν λόγω της κλιματικής αλλαγής.

P3-70-2.1 - Ενισχύσεις για τη μετατροπή σε βιολογικές πρακτικές και μεθόδους (νεοεισερχόμενοι στη βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία)

Η στήριξη στο πλαίσιο της Παρέμβασης παρέχεται, μεταξύ των άλλων, για την εφαρμογή των πρακτικών της βιολογικής γεωργίας, με σκοπό την ενθάρρυνση των αγροτών να συμμετάσχουν σε τέτοια συστήματα, απαντώντας έτσι στη ζήτηση της κοινωνίας για τη χρήση φιλικών προς το περιβάλλον γεωργικών πρακτικών.

P3-70-1.6 Ενισχύσεις για την ανάληψη πρόσθετων γεωργο-περιβαλλοντικών υποχρεώσεων από τους μελισσοκόμους για την προστασία των μελισσοσμηνών και την ενίσχυση της βιοποικιλότητας

Η παρέμβαση αφορά στην ενθάρρυνση υιοθέτησης από τους μελισσοκόμους της βιολογικής εκτροφής (μετατροπή και διατήρηση).

P3-70-3.1 Καλή μεταχείριση (ευζωία) των παραγωγικών ζώων

Η συγκεκριμένη δράση αφορά σε πενταετείς δεσμεύσεις των κτηνοτρόφων για την ευζωία των εκτροφών τους και, συγκεκριμένα, για την καλή μεταχείριση των Χοίρων, των Βοοειδών, των Κρεοπαραγωγών Ορνιθίων εκτροφής ορνιθώνα, καθώς και των Αιγοπροβάτων.

P3-70-3.2 Μείωση της χρήσης αντιβιοτικών στην αιγοπροβατοτροφία

Η δράση αφορά σε πενταετείς δεσμεύσεις των κτηνοτρόφων, με στόχο την ενίσχυση της πρόληψης και τη μείωση της χρήσης αντιβιοτικών στα αιγοπρόβατα μέσω εμβολιασμού των ζώων και χρήσης παρασιτοκτόνων.

Όσον αφορά στις δράσεις του Πυλώνα II που αφορούν σε υλοποίηση επενδύσεων, αυτές έχουν ως εξής:

Π3-73-2.1 – Σχέδια Βελτίωσης Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων που συμβάλλουν στην ανταγωνιστικότητα

Μέσω της εν λόγω Παρέμβασης, θα υλοποιηθούν επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις όλων των κλάδων, από επαγγελματίες γεωργούς (φυσικά και νομικά πρόσωπα) και συλλογικά σχήματα, με στόχους τη βελτίωση της οικονομικής αποδοτικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεών τους και τη διευκόλυνση της αναδιάρθρωσης και του εκσυγχρονισμού αυτών. Οι επενδύσεις που προβλέπονται, θα δώσουν ευκαιρίες, ώστε να εκσυγχρονιστούν και να προσαρμοστούν οι εκμεταλλεύσεις γρήγορα στις ανάγκες της αγοράς μέσω της αύξησης της συνολικής παραγωγικότητας της γεωργικής εκμετάλλευσης (αύξηση παραγωγικότητας κεφαλαίου, εργασίας, εδάφους) και να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα των βιώσιμων ελληνικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων μέσω της ενίσχυσης επενδύσεων αυτοματοποίησης, ψηφιοποίησης και συστημάτων γεωργίας ακριβείας.

Π3-73-2.2 - Ενισχύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις που συμβάλλουν στην εξοικονόμηση ύδατος

Μέσω της εν λόγω Παρέμβασης, θα υλοποιηθούν επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις όλων των κλάδων από γεωργούς (φυσικά, νομικά πρόσωπα) και συλλογικά σχήματα, με στόχο την εξοικονόμηση ύδατος, ώστε να επιτευχθούν η αποκατάσταση, η διατήρηση και η ενίσχυση των οικοσυστημάτων που συνδέονται με τη γεωργία και την προστασία των υδάτων, με την εξοικονόμηση ύδατος μέσω της μείωσης της ποσότητας που αντλείται από τα υπόγεια ή επιφανειακά υδατικά συστήματα και μέσω της αύξησης της αποδοτικότητας χρήσης ύδατος, με την εισαγωγή προηγμένων αρδευτικών συστημάτων στη γεωργία και την αύξηση της αποθήκευσης ύδατος.

Π3-73-2.3 – Στήριξη για επενδύσεις στη μεταποίηση / εμπορία και / ή ανάπτυξη γεωργικών προϊόντων

Προβλέπεται η ενίσχυση πολύ μικρών, μικρο-μεσαίων επιχειρήσεις (ΜΜΕ) αλλά και μεγάλων επιχειρήσεων, για την ίδρυση και τον εκσυγχρονισμό, με κύριο στόχο την αύξηση της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων, καθιστώντας τα πιο ελκυστικά στον καταναλωτή.

Π3-73-2.6 – Επενδύσεις κυκλικής οικονομίας και ενεργειακές επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Προβλέπεται η ενίσχυση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων για την κάλυψη ειδικών αναγκών εκσυγχρονισμού μέσω επενδύσεων που θα συμβάλλουν στο πλαίσιο της κυκλικής οικονομίας/βιοοικονομίας, εξοικονόμησης ενέργειας, μείωσης εισροών μέσω επαναχρησιμοποίησης ΓΚΤ (γεωργοκτηνοτροφικά απόβλητα) και βελτίωσης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των εκμεταλλεύσεων. Δικαιούχοι είναι επαγγελματίες γεωργοί, φυσικά και νομικά πρόσωπα, καθώς και συλλογικά σχήματα που δραστηριοποιούνται στον πρωτογενή τομέα.

Π3-73-2.4 Επενδύσεις στη βιοασφάλεια των παραγωγικών ζώων

Μέσω της παρέμβασης ενθαρρύνονται επενδύσεις για τον εξοπλισμό παρακολούθησης συνθηκών στους χώρους σταυλισμού, καθώς και για την προστασία του ζωικού κεφαλαίου και των εγκαταστάσεων από φυσικές καταστροφές και καιρικά φαινόμενα.

Π3-73-2.8 Επενδύσεις για τη βελτίωση της ευζωίας των παραγωγικών ζώων

Η παρέμβαση αφορά στην παροχή ενισχύσεων προς τους παραγωγούς για τη βελτίωση των συνθηκών ευζωίας στις κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις που θα συμβάλλουν και στη μείωση των ασθενειών και, κατά συνέπεια, στη μείωση της ανάγκης χορήγησης αντιβιοτικών.

Π3-73-1.2 Βελτίωση πρόσβασης σε γεωργική γη και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις.

Η παρέμβαση αφορά στη χρηματοδότηση δημοσίων επενδύσεων για τη διευκόλυνση πρόσβασης σε γεωργικές και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις μέσω έργων αγροτικής οδοποιίας.

Π3-75- 1 – Εγκατάσταση Νέων Γεωργών

Προβλέπεται η ενίσχυση των νέων που εισέρχονται στον πρωτογενή τομέα με στήριξη εφάπαξ ποσού έως 42.500 € για την υλοποίηση τετραετούς επιχειρηματικού σχεδίου για την ανάπτυξη βιώσιμων γεωργοκτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων.

Π3 – 77-1.1 Σύσταση Ομάδων και Οργανώσεων Παραγωγών και Διεπαγγελματικών Οργανώσεων στον τομέα της Γεωργίας

Θα δοθούν κίνητρα για τον σχηματισμό και τη λειτουργία ομάδων και οργανώσεων παραγωγών, με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων τους. Ενισχύεται η συσπείρωση των παραγωγών σε ομάδες ή οργανώσεις, ώστε να αντιμετωπίσουν από κοινού τις προκλήσεις της αγοράς, να ενισχύσουν τη διαπραγματευτική τους δύναμη – μέσω της αύξησης του όγκου του διαπραγματευόμενου προϊόντος - σε σχέση με την παραγωγή και την εμπορία, να διευρύνουν τον αριθμό των πιθανών αγοραστών και να μειώσουν το ανά παραγωγό κόστος των συλλογικών επενδύσεων.

Π3 – 77-2.1 Συστήματα Ποιότητας Γεωργικών Προϊόντων και Τροφίμων

Στο πλαίσιο της εν λόγω Παρέμβασης, οι παραγωγοί ενισχύονται για τη συμμετοχή τους σε συστήματα ποιότητας γεωργικών προϊόντων και τροφίμων, προκειμένου να προσδώσουν προστιθέμενη αξία στο προϊόν τους και να το καταστήσουν ανταγωνιστικό, αυξάνοντας παράλληλα τις ευκαιρίες τους στην αγορά.

Π3- 77-3.1 Ανάπτυξη συνεργασιών μέσω Επιχειρησιακών Ομάδων (ΕΟ) της Ευρωπαϊκής Σύμπραξης Καινοτομίας

Η στήριξη του κλάδου για την καλλιέργεια της ελιάς θα επιδιωχθεί με την υλοποίηση πιλοτικών εφαρμογών μέσω της εν λόγω Παρέμβασης, που έχει ως σκοπό την ενσωμάτωση των ερευνητικών αποτελεσμάτων στην πράξη για αύξηση της παραγωγικότητας και βιωσιμότητας της γεωργίας.

Π3 – 77-4.1 Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER (ΤΑΠΤοΚ - Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων)

Μέσω των πρόσφατα εγκεκριμένων τοπικών προγραμμάτων, θα ενισχυθούν, μεταξύ των άλλων, πολύ μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις για την πραγματοποίηση επενδύσεων (ιδρύσεις και εκσυγχρονισμοί) σε τομείς, όπως της βιοτεχνίας, οικοτεχνίας, μεταποίησης, αγροτουρισμού κ.λπ.

Π3 – 78.1 – Εκπαίδευση κατάρτιση γεωργών – δασοκόμων

Προβλέπεται η κατάρτιση γεωργών / κτηνοτρόφων, έτσι ώστε να τους δοθούν οι απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να γίνουν επιχειρηματίες αγρότες. Το μέτρο αφορά σε επαγγελματική κατάρτιση και δράσεις απόκτησης δεξιοτήτων με έμφαση στους νέους γεωργούς και τις μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Π3-78.2 Συμβουλευτικές υπηρεσίες γεωργών και δασοκόμων και λοιπών ενδιαφερόμενων ομάδων (stakeholders), καθώς και κατάρτιση Γεωργικών και Δασοκομικών Συμβούλων

Μέσω της εν λόγω Παρέμβασης, οι γεωργοί θα έχουν την ευκαιρία στήριξης μέσω γεωργικών συμβουλών που θα παρέχονται από επιλεγμένους φορείς – παρόχους, ώστε να στηριχθούν ως προς τη βελτίωση της οικονομικής και περιβαλλοντικής διαχείρισης των γεωργικών τους εκμεταλλεύσεων.

Πέραν των ανωτέρω, σημειώνεται ότι, μέσω του **ΠΑΑ 2014-2022**, υλοποιούνται Χρηματοδοτικά Εργαλεία που αφορούν στην **παροχή εγγυήσεων και δανείων** με ευνοϊκούς όρους (ταμεία εγγυήσεων και μικροπιστώσεων) σε ωφελούμενους του πρωτογενούς τομέα και της μεταποίησης γεωργικών προϊόντων (φυσικά και νομικά πρόσωπα, νέοι γεωργοί, ΚοινΣΕπ και συλλογικά σχήματα).

Στο **ΣΣ ΚΑΠ 2023-2027** προβλέπεται, επίσης, η υλοποίηση αντίστοιχων χρηματοδοτικών εργαλείων.

Ως εκ των ανωτέρω προκύπτει, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ) για τη στήριξη της κτηνοτροφίας λαμβάνει μέτρα που στοχεύουν στην αντιμετώπιση των προβλημάτων του πρωτογενούς τομέα.

Επίσης, το προαναφερόμενο ΣΣ ΚΑΠ 2023-2027 αποτελεί το βασικό κείμενο πολιτικής για την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα και των αγροτικών περιοχών της χώρας, απαντώντας στις σύγχρονες προκλήσεις μέσα από μία ισορροπημένη προσέγγιση των φιλοδοξιών της νέας ΚΑΠ για μία περισσότερο ανθεκτική, πράσινη και ψηφιακή Γεωργία, σε εναρμόνιση με τις αντίστοιχες προτεραιότητες των στρατηγικών της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Ειδικότερα, οι παρεμβάσεις αυτές έχουν ως σκοπό τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, τη βελτίωση του εισοδήματος των κτηνοτρόφων και την αναβάθμιση των υποδομών τους, με στόχο τη βιωσιμότητα της Γεωργίας, παρέχοντας ισχυρά κίνητρα για τον πράσινο και ψηφιακό εκσυγχρονισμό της, τη συλλογική οργάνωση των παραγωγών και την ηλικιακή ανανέωση του πρωτογενούς τομέα. Επίσης, βασικός στόχος του ΣΣ ΚΑΠ είναι η ανάγκη απλούστευσης των διαδικασιών και η μείωση της γραφειοκρατίας. Το ΣΣ ΚΑΠ αποτυπώνει το σύνολο των αναγκαίων παρεμβάσεων βάσει των αναγνωρισμένων και ιεραρχημένων αναγκών και οι ενωσιακοί πόροι ανέρχονται περίπου στα 14 δισ. €, για την περίοδο 2023- 2027.

Ενημερωτικά, αναφέρεται ότι, στο πλαίσιο της στήριξης των επιχειρήσεων κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων της χώρας λόγω της σοβαρής αύξησης των τιμών των ζωοτροφών που οφείλεται στην Ουκρανική κρίση και της συνακόλουθης μείωσης του εισοδήματός τους κατά το έτος 2022, δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως η υπ' αριθμ. 600/102813/14-4-2022 ΚΥΑ (Β'1852/14-4-2022) με θέμα «Χορήγηση ενίσχυσης στους Κτηνοτρόφους σε όλη την Επικράτεια σύμφωνα με το άρθρο 61 του νόμου 4919/2022 (Α'71)» για τη χορήγηση ενίσχυσης των κτηνοτρόφων της χώρας, συνολικού ύψους 50.000.000 €.

Επιπλέον, όπως προαναφέρθηκε, σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε το Μέτρο 22 «Έκτακτη προσωρινή στήριξη σε γεωργούς και ΜΜΕ που πλήττονται ιδιαίτερα από τις επιπτώσεις της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία». Στόχος του Μέτρου είναι η παροχή έκτακτης προσωρινής στήριξης στις κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία και του αυξημένου κόστους παραγωγής στην κτηνοτροφία. Δικαιούχοι του μέτρου είναι οι κτηνοτρόφοι των κλάδων αιγοπροβατοτροφίας, βοοτροφίας, πτηνοτροφίας (αυγοπαραγωγές ή/και κρεοπαραγωγές όρνιθες) και χοιροτροφίας. Η οικονομική ενίσχυση χορηγήθηκε εφάπαξ για να αποζημιώσει τους δικαιούχους, με σκοπό την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία και του αυξημένου κόστους παραγωγής στην κτηνοτροφία. Η Δημόσια Δαπάνη της παρούσας πρόσκλησης ανήλθε σε ογδόντα εννέα εκατομμύρια ευρώ (89.000.000€) και συγχρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ).

Πιο συγκεκριμένα, οι παρεμβάσεις στήριξης στη ζωική παραγωγή ανά Τομέα, είναι οι ακόλουθες:

1. Τομέας Πτηνοτροφίας – Χοιροτροφίας - Γουνοφόρων

Τόσο ο τομέας της πτηνοτροφίας, όσο και αυτός της χοιροτροφίας, εντάσσονται, ως επιλέξιμες δραστηριότητες, στο πλαίσιο του ΣΣ ΚΑΠ 2023-2027, αλλά και σε αυτό του ν.4887/2022 «Αναπτυξιακός Νόμος- Ελλάδα Ισχυρή Ανάπτυξη» (Α'16). Ειδικότερα, σε ό,τι αφορά στο ΣΣ ΚΑΠ 2023-2027, ενισχύονται στο πλαίσιο των Παρεμβάσεων του προαναφερόμενου Πυλώνα II.

Επιπλέον αυτών, ειδικότερα για τον τομέα της χοιροτροφίας, εγκρίθηκε η χορήγηση κρατικών ενισχύσεων, λόγω της σοβαρής μείωσης του εισοδήματος των χοιροτρόφων για το έτος 2020 εξαιτίας της πανδημίας του Κορωνοϊού (Covid-19), βάσει των διατάξεων της υπ' αριθμ. 11841/247574/14-9-2021 ΚΥΑ (Β'4246/14-9-2021). Το ύψος του κατ' αποκοπήν ποσού ενίσχυσης ορίστηκε στα 253,56 € για κάθε χοιρομητέρα εκτροφής χοίρων και στα 353,46 € για κάθε χοιρομητέρα ή κάπρο εκτροφής μαύρου χοίρου. Ομοίως, χορηγήθηκε ενίσχυση στους χοιροτρόφους της χώρας, βάσει της υπ' αριθμ. 907/168520/24-06-2022 ΚΥΑ (Β'3277/24-06-2022). Το ύψος του κατ' αποκοπήν ποσού ενίσχυσης ορίζεται για την κάθε χοιρομητέρα εκτροφής χοίρων στα 253,56 €.

2. Τομέας Αιγοπροβατοτροφίας

Σε εφαρμογή του άρθρου 52 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1307/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κεφαλαίου 5 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 639/2014 της Επιτροπής και στο πλαίσιο της ΚΑΠ 2015-2020, προβλεπόταν η χορήγηση συνδεδεμένης ενίσχυσης στον τομέα πρόβειου και αίγιου κρέατος. Έτσι, ο τομέας της ελληνικής αιγοπροβατοτροφίας συμπεριλαμβάνεται από το 2015 στο καθεστώς της συνδεδεμένης ενίσχυσης, στο πλαίσιο των άμεσων ενισχύσεων της ΚΑΠ, εξασφαλίζοντας μία επιπλέον στήριξη, πέραν της Βασικής Ενίσχυσης, η οποία παρατάθηκε μέχρι και το 2022. Σκοπός της εν λόγω συνδεδεμένης ενίσχυσης ήταν η διατήρηση της εγχώριας παραγωγής του πρόβειου και αίγιου κρέατος στα τρέχοντα επίπεδα παραγωγής.

Το ΥΠΑΑΤ, προσπαθώντας να συμβάλει ακόμη περισσότερο στην αντιμετώπιση των προβλημάτων των κτηνοτρόφων, λαμβάνοντας υπόψη τη μεγάλη αστάθεια στην τιμή του γάλακτος και την ταυτόχρονη αύξηση των τιμών των ζωοτροφών και της ενέργειας, ανακοίνωσε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την 1η Αυγούστου του 2016, δυνάμει του άρθρου 53 (6) του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1307/2013, την απόφαση της Ελλάδας να εφαρμοστεί το μέτρο της συνδεδεμένης στήριξης ενιαία στις ορεινές και πεδινές περιοχές σε όλη τη χώρα.

Έτσι, από το έτος 2017 και μετά, η χορήγηση της συνδεδεμένης ενίσχυσης στον τομέα της αιγοπροβατοτροφίας πραγματοποιείται, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που θεσπίστηκαν με τις υπ' αριθμ. 1629/64708/14.06.2017 (Β'2217/21.06.2017), 328/53481/11.04.2018 (Β'1359/19.04.2018), 1382/358199/10.12.2021 (Β'5937/16.12.2021) και 1630/2022/19.04.2022 (Β'1964/19.04.2022) Υπουργικές Αποφάσεις.

Ειδικότερα, για κάθε έτος, από το 2017 έως και το 2022, οι προϋπολογισμοί της συνδεδεμένης ενίσχυσης που αφορούν στην αιγοπροβατοτροφία, περιγράφονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 1: Χορήγηση συνδεδεμένης ενίσχυσης των παραγωγών πρόβειου & αίγιου κρέατος για τα έτη 2017-2022

ΕΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΟΣΟ (€)	ΠΛΗΘΟΣ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ ΠΟΥ ΤΗΡΟΥΝ ΤΟΥΣ ΟΡΟΥΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΩΝ ΖΩΩΝ	ΥΨΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ (€/ζώο)
2017	50.978.015	41.297	5.224.101	9,70
2018	50.429.165	40.509	5.370.604	9,35
2019	55.228.458	39.452	5.169.789	10,65
2020	55.228.458	39.932	5.226.808	10,53
2021	54.386.238	40.929	5.317.467	10,22
2022	54.386.238	41.429	5.524.760	9,70

Επισημαίνεται ότι η συνδεδεμένη ενίσχυση πρόβειου και αίγιου κρέατος ήταν αυξημένη για τα έτη 2019 και 2020 κατά 5.000.000 € σε σχέση με τις προηγούμενες χρονιές. Το 2021 και το 2022,

με την ενσωμάτωση των μεταβατικών διατάξεων του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 2020/2220, το ποσό ενίσχυσης ανήλθε στα 54.386.238 €.

Επίσης, σημειώνεται ότι, από το 2017, μειώθηκε το ελάχιστο όριο παραγωγής που πρέπει να παραδώσει στη μεταποίηση ο κτηνοτρόφος, προκειμένου να λάβει την οικονομική ενίσχυση, από 120 σε 100 κιλά γάλακτος ανά επιλέξιμο ζώο, γεγονός, το οποίο αύξησε τον αριθμό των επιλέξιμων ζώων και, ως εκ τούτου, τη χορηγούμενη οικονομική ενίσχυση ανά κτηνοτροφική εκμετάλλευση.

Επιπρόσθετα, με την υπ' αριθμ. 119/245028/07.09.2020 ΚΥΑ (Β' 3836/09.09.2020), χορηγήθηκε κρατική ενίσχυση στον τομέα της αιγοπροβατοτροφίας με τη μορφή άμεσης επιχορήγησης, συνολικού ύψους 30.155.000 €, λόγω των επιπτώσεων των περιοριστικών μέτρων για την αντιμετώπιση της πανδημίας Covid-19.

Από το 2023, σε εφαρμογή του άρθρου 32 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 2021/2115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και βάσει του εγκεκριμένου ΣΣ ΚΑΠ 2023-2027, προβλέπεται η συνδεδεμένη εισοδηματική στήριξη στον τομέα πρόβειου και αίγιου κρέατος ανά επιλέξιμο ζώο, συνολικού προϋπολογισμού ύψους 324.312.360,00 €, δηλαδή του ποσού των 64.862.472,00€ για κάθε έτος από το 2023 μέχρι και το 2027, ώστε οι αιγοπροβατοτρόφοι να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν, βελτιώνοντας την ανταγωνιστικότητα, τη βιωσιμότητα ή την ποιότητα.

Η ζωική παραγωγή στη νέα προγραμματική περίοδο ενισχύεται με την Παρέμβαση Π-1.32.3 «Στήριξη Συνδεδεμένου Εισοδήματος στη Ζωική Παραγωγή» στον τομέα του πρόβειου και αίγιου κρέατος και στον τομέα του βοείου κρέατος. Με το εγκεκριμένο ΣΣ ΚΑΠ 2023-2027, η συνδεδεμένη εισοδηματική στήριξη στη ζωική παραγωγή ανέρχεται συνολικά σε 556.190.360 €.

Όσον αφορά στον Πυλώνα Ι, με τη νέα προγραμματική περίοδο προβλέπεται χορήγηση της συνδεδεμένης στήριξης στον τομέα του πρόβειου και αίγιου κρέατος [υπ' αριθμ. 270/170279/2-6-2023 ΥΑ (Β' 3702/8-6-2023) και η τροποποίηση αυτής, υπ' αριθμ. 369596/26-11-2024 ΥΑ (Β' 6604/3-12-2024)], με τους ίδιους κατά βάσει όρους επιλεξιμότητας που ίσχυαν και στην ΚΑΠ 2014-2020 (ήταν σε ισχύ και κατά τη μεταβατική περίοδο 2021 και 2022), αλλά με αυξημένο προϋπολογισμό που ανέρχεται σε 324.312.360€ (64.862.472,00 € ετησίως).

Π-1.32.3 «Στήριξη Συνδεδεμένου Εισοδήματος στη Ζωική Παραγωγή			
Μέτρο	Κανονιστικό Πλαίσιο	Συνολικός προϋπολογισμός ενίσχυσης :	Συνολικός/έτος προϋπολογισμός ενίσχυσης:
ΜΚ1-32.3-1 - Συνδεδεμένη Ενίσχυση Πρόβειου και Αίγιου κρέατος ανά επιλέξιμο ζώο	αριθ.270/170279/2-6-2023 ΥΑ (ΦΕΚ Β' 3702/8-6-2023) αριθ. 369596/26-11-2024 ΥΑ (ΦΕΚ Β' 6604/3-12-2024)	324.312.360€	64.862.472,00€

ΕΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΟΣΟ(€)	ΠΛΗΘΟΣ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ ΠΟΥ ΤΗΡΟΥΝ ΤΟΥΣ ΟΡΟΥΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΩΝ ΖΩΩΝ	ΥΨΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ (€/ζώο)
2023	64.862.472	57.305	6.089.667	10,63

3. Τομέας Βοοτροφίας

Το ΥΠΑΑΤ για τη στήριξη και ενίσχυση του τομέα του βόειου κρέατος, σε εφαρμογή του άρθρου 52 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1307/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της εθνικής νομοθεσίας (υπ' αριθμ. 615/52353/12-05-2015 ΥΑ, υπ' αριθμ. 1639/65123/15-06-2017 ΥΑ και υπ' αριθμ. 1382/358199/10-12-2021 ΥΑ), χορηγεί συνδεδεμένη ενίσχυση για τη διατήρηση της εγχώριας παραγωγής βόειου κρέατος στα τρέχοντα επίπεδα και, παράλληλα, για την αξιοποίηση του αναπαραγωγικού δυναμικού της χώρας μας, με σταδιακή βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων.

Η εν λόγω οικονομική ενίσχυση χορηγείται ανά επιλέξιμο ζώο στους δικαιούχους παραγωγούς από το 2015 και έχει ισχύ μέχρι και το 2022, βάσει των διατάξεων του μεταβατικού Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 2020/2220 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

Ειδικότερα, για τα έτη ενίσχυσης 2015 έως και το 2022, σε εφαρμογή των διατάξεων της ισχύουσας εθνικής νομοθεσίας, το συνολικό ποσό χρηματοδότησης, ο αριθμός των επιλέξιμων ζώων και το ποσό ενίσχυσης ανά ζώο, διαμορφώθηκαν σύμφωνα με τον ακόλουθο Πίνακα:

Πίνακας 2: Συνδεδεμένη ενίσχυση βοείου κρέατος για τα έτη 2015-2022

ΕΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΟΣΟ (€)	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΩΝ ΖΩΩΝ	ΥΨΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ (€/ζώο)
2015*	24.500.000	142.527	171,8
2016*	24.211.569	169.462	140,0
2017**	36.336.635	188.582	192,5
2018**	35.945.420	210.121	171,0
2019**	35.558.453	227.560	156,2
2020**	35.558.453	252.508	140,8
2021***	35.016.195	266.459	131,4
2022***	35.016.195	260.168	134,5

*Βάσει της υπ' αριθμ. 615/52353/12-05-2015 ΥΑ, **Βάσει της υπ' αριθμ. 1639/65123/15-06-2017 ΥΑ, ***Βάσει της υπ' αριθμ. 1382/358199/10-12-2021 ΥΑ

Όπως προαναφέρθηκε, η ζωική παραγωγή στη νέα προγραμματική περίοδο ενισχύεται με την Παρέμβαση Π-1.32.3 «Στήριξη Συνδεδεμένου Εισοδήματος στη Ζωική Παραγωγή» στον τομέα του πρόβειου και αίγιου κρέατος και στον τομέα του βοείου κρέατος.

Όσον αφορά στον Πυλώνα Ι, με τη νέα προγραμματική περίοδο προβλέπεται χορήγηση της συνδεδεμένης στήριξης στον τομέα βοείου κρέατος [υπ' αριθμ. 246/153250/19-5-2023 ΥΑ (Β' 3477/24-5-2023) και η τροποποίηση αυτής, υπ' αριθμ. 255/210132/17-7-2024 ΥΑ (Β' 4449/30-7-2024)], όπου οι συνδεδεμένες ενισχύσεις για το βόειο κρέας θα δοθούν μέσω τριών διαφορετικών μέτρων ενίσχυσης (Μέτρο Α, Β και Γ). Ο συνολικός προϋπολογισμός για τα έτη 2023 έως 2027 για το Μέτρο Α ανέρχεται σε 113.400.000€ (22.680.000€ ετησίως), για το Μέτρο Β σε 8.853.000€ (1.770.600€ ετησίως) και για το Μέτρο Γ σε 109.625.000€ (5.711.759€ ετησίως).

Ενδεικτικά, αναφέρονται τα Μέτρα:

- Μέτρο Α: Συνδεδεμένη Ενίσχυση Βοείου Κρέατος ανά επιλέξιμο ζώο (θηλυκό ζώο, ηλικίας 18 μηνών έως 12 ετών, που έχει γεννήσει στο έτος ενίσχυσης).
- Μέτρο Β: Συνδεδεμένη Ενίσχυση Βοείου Κρέατος ανά επιλέξιμο ζώο (θηλυκά και αρσενικά ζώα, ηλικίας 11-12 μηνών, προϋπόθεση είναι τα ζώα να διατηρούνται στη μονάδα τουλάχιστον 5 μήνες πριν από τη σφαγή).

- Μέτρο Γ: Συνδεδεμένη Ενίσχυση Βοείου Κρέατος ανά επιλέξιμο ζώο (αρσενικά και θηλυκά ζώα για σφαγή, σε ηλικία 13-24 μηνών, προϋπόθεση είναι τα ζώα να διατηρούνται στη μονάδα τουλάχιστον 5 μήνες πριν από τη σφαγή).

Πιο αναλυτικά, τα Μέτρα Παρέμβασης Π-1.32.3 για τη στήριξη του Συνδεδεμένου Εισοδήματος στη Ζωική Παραγωγή στο βόειο κρέας, αναφέρονται στον παρακάτω Πίνακα:

Π-1.32.3 «Στήριξη Συνδεδεμένου Εισοδήματος στη Ζωική Παραγωγή			
Μέτρο	Κανονιστικό Πλαίσιο	Συνολικός προϋπολογισμός ενίσχυσης	Συνολικός/έτος προϋπολογισμός ενίσχυσης
ΜΚ1-32.3-2 - Συνδεδεμένη Ενίσχυση Βοείου Κρέατος ανά επιλέξιμο ζώο (θηλυκό ζώο που έχει γεννήσει στο έτος ενίσχυσης) – Μέτρο Α	αριθ.246/153250/19-5-2023 ΥΑ (ΦΕΚ Β' 3477/ 24-5-2023)	113.400.000€	22.680.000€
ΜΚ1-32.3-3 - Συνδεδεμένη Ενίσχυση Βοείου Κρέατος ανά επιλέξιμο ζώο (θηλυκά και αρσενικά ζώα ηλικίας 11-12 μηνών) – Μέτρο Β	αριθ. 255/210132/17-7-2024 ΥΑ	8.853.000€	1.770.600€
ΜΚ1-32.3-4 - Συνδεδεμένη Ενίσχυση Βοείου Κρέατος ανά επιλέξιμο ζώο (αρσενικά και θηλυκά ζώα, για σφαγή σε ηλικία 13-24 μηνών) – Μέτρο Γ	(ΦΕΚ Β' 4449/ 30-7-2024)	109.625.000€	5.711.759€

Για το έτος ενίσχυσης 2023, η χορήγηση του ύψους της συνδεδεμένης εισοδηματικής στήριξης στον τομέα βοείου κρέατος, μέσω των τριών διαφορετικών μέτρων ενίσχυσης (Μέτρο Α, Β και Γ), βάσει των διατάξεων της υπ' αριθμ. 147/122955/26.04.2024 ΥΑ (Β' 2524/26.04.2024), παρουσιάζεται στον παρακάτω Πίνακα:

Πίνακας 3: Καταβολή της συνδεδεμένης ενίσχυσης στο βόειο κρέας για το έτος ενίσχυσης 2023.

Μέτρο Παρέμβασης	Ετήσιος προϋπολογισμός ανά Μέτρο παρέμβασης (€)	Αριθμός επιλέξιμων ζώων	Ύψος ενίσχυσης ανά επιλέξιμο ζώο (€/επιλέξιμο ζώο)
Α	22.680.000	270.944	108
Β	1.770.600	5.006	200
Γ	21.925.000	61.525	250
Σύνολο	46.375.600	337.475	

Επιπλέον, το ΥΠΑΑΤ, εκτάκτως, σε εφαρμογή του Προσωρινού Πλαισίου με βάση την ανακοίνωση της Επιτροπής της 19/03/2020 C(2020) 1863 final, η οποία στοχεύει στην ενίσχυση της οικονομίας κατά την τρέχουσα έξαρση της νόσου Covid-19, έλαβε μέτρα για τη στήριξη και ενίσχυση και του τομέα της βουβαλοτροφίας. Με την υπ' αριθμ. 720/132077/19-5-2021 ΚΥΑ (Β' 2123/21-5-2021), διατίθεται το ποσό των 620.070 € κατ' ανώτατο όριο ανά την επικράτεια, το οποίο αφορά στα δηλωθέντα ζώα άνω των 6 μηνών.

4. Τομέας Μελισσοκομίας

Σχετικά με την οικονομική στήριξη των μελισσοκόμων της Κρήτης:

Ο τομέας της μελισσοκομίας, σε όλη την Ελλάδα και στην Κρήτη, εντάσσεται ΣΣ ΚΑΠ 2023 – 2027, μέσω του οποίου ενισχύεται με σειρά συγχρηματοδοτούμενων Τομεακών Παρεμβάσεων. Ο συνολικός προϋπολογισμός για τα έτη 2023 έως και 2027 ανέρχεται σε 61.626.450 € (12.325.290€ ετησίως). Το ποσό αυτό καλύπτεται κατά 50% από Ενωσιακούς πόρους και κατά 50% από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (εθνικοί πόροι).

Στο πλαίσιο υλοποίησης της Δράσης «Λειτουργία Κέντρων Μελισσοκομίας», κατά το προγραμματικό έτος 2024, ενισχύθηκαν ο Μελισσοκομικός Συνεταιρισμός Ηρακλείου με το ποσό των 85.665 € για τη λειτουργία του Κέντρου Μελισσοκομίας και ο Μελισσοκομικός Συνεταιρισμός Χανίων με το ποσό των 15.610 € για τη λειτουργία του Κέντρου Μελισσοκομίας Χανίων.

Όσον αφορά στο θέμα της καταβολής αποζημιώσεων στους κτηνοτρόφους της χώρας από την επιβολή κτηνιατρικών μέτρων εξυγίανσης του ζωικού τους κεφαλαίου, η με αριθ. 4308/315328/16-10-2024 Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών για την «Έγκριση προγράμματος οικονομικών αποζημιώσεων, ενισχύσεων και λειτουργικών δαπανών που προκύπτουν από την επιβολή κτηνιατρικών μέτρων εξυγίανσης του ζωικού κεφαλαίου της χώρας, (διερεύνηση, πρόληψη, επιτήρηση, έλεγχος, εκρίζωση, έκτακτες επεμβάσεις) στο πλαίσιο εφαρμογής των ισχυουσών ειδικών κτηνιατρικών διατάξεων, για το έτος 2024» (Β' 5788/17-10-2024) προβλέπει την καταβολή άμεσης και προσηκούσας χρηματικής αποζημίωσης σε ποσοστό 100% και εντός των ορίων της μοναδιαίας αξίας ανά ζώο του άρθρου 8, στους εκτροφείς ζώων που αναγκάζονται να προβούν σε υποχρεωτική θανάτωση και καταστροφή των θανατωμένων ζώων τους.

Στο εν λόγω άρθρο προβλέπονται αυξήσεις στα όρια της μέγιστης αγοραίας αξίας των αιγοπροβάτων του άρθρου 8, σε σχέση με την ΚΥΑ του 2023 και συγκεκριμένα:

Αποζημιώσεις 2024

Για πρόβατα και αίγες με επίσημα γενεαλογικά πιστοποιητικά καθαροαιμίας

1. Αμνοί ή ερίφια έως 3 μηνών μέχρι ογδόντα (80,00) ευρώ,
2. Αμνοί ή ερίφια από 3 μηνών και 1 ημέρα έως 6 μηνών μέχρι εκατό (100,00) ευρώ,
3. Πρόβατα ή αίγες από 6 μηνών και 1 ημέρα έως 3 ετών μέχρι διακόσια πενήντα (250,00) ευρώ,
4. Πρόβατα ή αίγες από 3 ετών και 1 ημέρα έως 5 ετών μέχρι 80% της τιμής του σημείου 3,
5. Πρόβατα ή αίγες άνω των 5 ετών και 1 ημέρα μέχρι 60% της τιμής του σημείου 3,
6. Κριοί ή τράγοι αναπαραγωγής ηλικίας 6 μηνών έως 3 ετών μέχρι πεντακόσια (500,00) ευρώ,
7. Κριοί ή τράγοι αναπαραγωγής ηλικίας από 3 ετών και 1 ημέρα έως 4 ετών μέχρι 80% της τιμής του σημείου 6,
8. Κριοί ή τράγοι αναπαραγωγής ηλικίας άνω των 4 ετών μέχρι 60% της τιμής του σημείου 6.

Για πρόβατα και αίγες κοινών ή ημίαιμων φυλών

1. Αμνοί ή ερίφια έως 3 μηνών μέχρι εβδομήντα (70,00) ευρώ,
2. Αμνοί ή ερίφια από 3 μηνών και 1 ημέρα έως 6 μηνών μέχρι ενενήντα (90,00) ευρώ,
3. Πρόβατα ή αίγες από 6 μηνών και 1 ημέρα έως 3 ετών μέχρι διακόσια είκοσι (220) ευρώ,
4. Πρόβατα ή αίγες από 3 ετών και 1 ημέρα έως 5 ετών μέχρι 80% της τιμής του σημείου 3,
5. Πρόβατα ή αίγες άνω των 5 ετών και 1 ημέρα μέχρι 60% της τιμής του σημείου 3,
6. Κριοί ή τράγοι αναπαραγωγής ηλικίας 6 μηνών έως 3 ετών μέχρι τριακόσια είκοσι (320,00) ευρώ,
7. Κριοί ή τράγοι αναπαραγωγής ηλικίας από 3 ετών και 1 ημέρα έως 4 ετών μέχρι 80% της τιμής του σημείου 6.
8. Κριοί ή τράγοι αναπαραγωγής ηλικίας άνω των 4 ετών μέχρι 60% της τιμής του σημείου 6.

Αποζημιώσεις 2023

Για πρόβατα και αίγες με επίσημα γενεαλογικά πιστοποιητικά καθαροαιμίας

1. Αμνοί ή ερίφια έως 3 μηνών μέχρι πενήντα πέντε (55,00) ευρώ,
2. Αμνοί ή ερίφια από 3 μηνών και 1 ημέρα έως 6 μηνών μέχρι ογδόντα (80,00) ευρώ,
3. Πρόβατα ή αίγες από 6 μηνών και 1 ημέρα έως 3 ετών μέχρι εκατόν πενήντα (150,00) ευρώ,
4. Πρόβατα ή αίγες από 3 ετών και 1 ημέρα έως 5 ετών μέχρι 80% της τιμής του σημείου 3,
5. Πρόβατα ή αίγες άνω των 5 ετών και 1 ημέρα μέχρι 60% της τιμής του σημείου 3,
6. Κριοί ή τράγοι αναπαραγωγής ηλικίας 6 μηνών έως 3 ετών μέχρι διακόσια πενήντα (250,00) ευρώ,
7. Κριοί ή τράγοι αναπαραγωγής ηλικίας από 3 ετών και 1 ημέρα έως 4 ετών μέχρι 80% της τιμής του σημείου 6,
8. Κριοί ή τράγοι αναπαραγωγής ηλικίας άνω των 4 ετών μέχρι 60% της τιμής του σημείου 6.

Για πρόβατα και αίγες κοινών ή ημίαιμων φυλών

1. Αμνοί ή ερίφια έως 3 μηνών μέχρι σαράντα πέντε (45,00) ευρώ,
2. Αμνοί ή ερίφια από 3 μηνών και 1 ημέρα έως 6 μηνών μέχρι πενήντα πέντε (55,00) ευρώ,
3. Πρόβατα ή αίγες από 6 μηνών και 1 ημέρα έως 3 ετών μέχρι εκατό (100,00) ευρώ,
4. Πρόβατα ή αίγες από 3 ετών και 1 ημέρα έως 5 ετών μέχρι 80% της τιμής του σημείου 3,
5. Πρόβατα ή αίγες άνω των 5 ετών και 1 ημέρα μέχρι 60% της τιμής του σημείου 3,
6. Κριοί ή τράγοι αναπαραγωγής ηλικίας 6 μηνών έως 3 ετών μέχρι εκατόν πενήντα (150,00) ευρώ,
7. Κριοί ή τράγοι αναπαραγωγής ηλικίας από 3 ετών και 1 ημέρα έως 4 ετών μέχρι 80% της τιμής του σημείου 6.
8. Κριοί ή τράγοι αναπαραγωγής ηλικίας άνω των 4 ετών μέχρι 60% της τιμής του σημείου 6.

Ως προς τις δαπάνες για τις ζωοτροφές, σημειώνεται ότι στην παραπάνω απόφαση προβλέπεται η καταβολή αποζημιώσεων που συνδέονται με τα λοιπά μέτρα που αποφασίζονται, σύμφωνα με τους όρους και τις ειδικές κτηνιατρικές διατάξεις για την εξάλειψη των ασθενειών των ζώων, όπως η καταβολή στους κτηνοτρόφους αποζημίωσης ίσης με την αξία αγοράς των ζωοτροφών που καταστρέφονται, όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο για τη διαχείριση εστιών των εν λόγω ασθενειών. Η εν λόγω ΚΥΑ έχει δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και η Διεύθυνση Υγείας των Ζώων του ΥΠΑΑΤ έχει εγκρίνει τη διάθεση και την κατανομή των απαιτούμενων ποσών βάσει των αιτημάτων πληρωμής, τα οποία έχουν αποσταλεί στις Διευθύνσεις Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής των Περιφερειακών Ενοτήτων.

Όσον αφορά στον τομέα των οπωροκηπευτικών, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων στηρίζει και προωθεί την άσκηση πολιτικής στον τομέα των οπωροκηπευτικών μέσω των Οργανώσεων Παραγωγών, με στόχους τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα, της ελκυστικότητας των Οργανώσεων Παραγωγών και του ειδικού στόχου της διατήρησης και προστασίας του περιβάλλοντος. Οι Οργανώσεις Παραγωγών, μέσα από τα επιχειρησιακά τους προγράμματα, δύνανται να υλοποιούν δράσεις που αφορούν στην προώθηση και βελτίωση εμπορίας των προϊόντων τους, καθώς και στην απόσυρση προϊόντων από την αγορά μέσω της δωρεάν διανομής, σύμφωνα με τους Κανονισμούς (ΕΕ) αριθ. 1308/2013, 891/2017 και 892/2017, καθώς και την αριθ. 1400/395263/22-12-2023 (Β' 7430/29-12-2023) απόφαση του Υπουργού και Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, όπως ισχύουν.

Στη νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική 2023-2027 (ΚΑΠ 2023-2027) και στο Στρατηγικό Σχέδιο (ΣΣ) που υλοποιείται, στις τομεακές παρεμβάσεις των οπωροκηπευτικών, οι Οργανώσεις Παραγωγών, μέσω των επιχειρησιακών τους προγραμμάτων, περιλαμβάνουν υποχρεωτικά σε ποσοστό 2%, δράσεις που έχουν στόχο την έρευνα περί των βιώσιμων μεθόδων παραγωγής και ανάπτυξη τους, συμπεριλαμβανομένων της ανθεκτικότητας έναντι των επιβλαβών οργανισμών και των ζωνοδόων, και του μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και της προσαρμογής σε αυτήν, των

καινοτόμων πρακτικών και των τεχνικών παραγωγής, που ενισχύουν την οικονομική ανταγωνιστικότητα και δίνουν ώθηση στην ανάπτυξη αγορών.

Επισημαίνεται, ότι, σύμφωνα με το Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συνεταιρισμών και άλλων συλλογικών φορέων (ΕΜΑΣ) 2024, στην Περιφερειακή Ενότητα (Π.Ε.) Ηρακλείου προκύπτουν οι κάτωθι έξι Οργανώσεις Παραγωγών στον τομέα των οπωροκηπευτικών:

1. Ο.Π. Α.Σ. ΤΥΜΠΑΚΙΟΥ, 2. Ο.Π. Α.Σ. ΨΑΡΗΣ, 3. Ο.Π. ΒΙΑΝΑΜΕ Α.Ε., 4. Ο.Π. Α.Σ. ΚΑΣΤΡΙΟΥ, 5. Ο.Π. Α.Σ. Π.Κ. ΑΡΒΗΣ, 6. ΣΤΑΦΥΛΙ ΑΧΑΡΝΩΝ

Επίσης, σύμφωνα με το ΟΣΔΕ 2024, και τα στοιχεία του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε., στην Π.Ε. Ηρακλείου οι εκτάσεις και το πλήθος ΑΦΜ ανά είδος καλλιέργειας είναι οι εξής:

ΔΕΝΔΡΩΔΗ

ΟΣΔΕ 2024 στην Π.Ε. Ηρακλείου για τις δενδρώδεις καλλιέργειες:

ΕΙΔΟΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΕΚΤΑΣΗ (ha)	ΠΛΗΘΟΣ ΑΦΜ
ΑΚΡΟΔΡΥΑ (ΚΑΡΠΟΙ ΜΕ ΚΕΛΥΦΟΣ)	2.895,13	819
ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΗ	276,26	2.722
ΜΗΛΟΕΙΔΗ	250,7	1.178
ΠΥΡΗΝΟΚΑΡΠΑ	33,65	315
ΜΠΑΝΑΝΕΣ	71,75	234
ΛΟΙΠΕΣ ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ (ΒΕΛΑΝΙΔΙΕΣ, ΡΟΔΙΕΣ, ΤΣΙΚΟΥΔΙΑ-ΣΧΟΙΝΟΣ, ΚΤΛ)	3.068,41	1.435

ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ

ΟΣΔΕ 2024 στην Π.Ε. Ηρακλείου για τα κηπευτικά:

		ΠΛΗΘΟΣ ΑΦΜ	ΕΚΤΑΣΗ ΣΕ ΕΚΤ
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΥΠΟ ΚΑΛΥΨΗ	ΑΓΓΟΥΡΙ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ	1081	462,49
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΥΠΟ ΚΑΛΥΨΗ	ΤΟΜΑΤΑ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ	694	263,53
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΥΠΟ ΚΑΛΥΨΗ	ΠΙΠΕΡΙΑ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ	627	244,73
ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	ΔΑΦΝΗ (Laurus)	39	140,17
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΥΠΟ ΚΑΛΥΨΗ	ΠΕΠΟΝΙ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ	359	99,53
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΑΡΠΟΥΖΙ ΥΠΑΙΘΡΙΟ	386	94,12
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΥΠΟ ΚΑΛΥΨΗ	ΜΕΛΙΤΖΑΝΑ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ	288	89,73
ΓΕΩΜΗΛΑ	ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΗ	312	89,33
ΓΕΩΜΗΛΑ	ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΗ	305	88,54
ΓΕΩΜΗΛΑ	ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΗ	359	79,32
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΟΥΚΙΑ ΝΩΠΑ	270	54,5
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΥΠΟ ΚΑΛΥΨΗ	ΚΑΡΠΟΥΖΙ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ	219	47,95
ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	ΤΣΑΙ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ	16	46,06
ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	ΘΥΜΑΡΙ	45	43,02
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΥΠΟ ΚΑΛΥΨΗ	ΤΟΜΑΤΑΚΙ ΒΕΛΑΝΙΔΙ	164	41,93
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΟΛΟΚΥΘΑΚΙ ΥΠΑΙΘΡΙΟ	425	39,42
ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	ΓΛΥΚΑΝΙΣΟ - ΜΑΡΑΘΟΣΠΟΡΟΣ	2	37,88
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΤΟΜΑΤΕΣ	380	37,24
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΦΑΣΟΛΑΚΙΑ ΥΠΑΙΘΡΙΑ	284	35,27
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΠΕΠΟΝΙ	183	31,76
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΑΡΟΤΑ ΡΙΖΕΣ	185	30,04
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΠΕΠΟΝΙ ΥΠΑΙΘΡΙΟ & ΘΡΑΚΙΩΤΙΚΟ	151	27,89
ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	ΦΑΣΚΟΜΗΛΟ	44	27,29

ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΥΠΟ ΚΑΛΥΨΗ	ΑΓΓΟΥΡΙ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ	76	26,46
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΜΑΡΟΥΛΙ	236	25,04
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΜΕΛΙΤΖΑΝΑ ΥΠΑΙΘΡΙΑ	261	21,3
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΥΠΟ ΚΑΛΥΨΗ	ΚΟΛΟΚΥΘΑΚΙ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ	126	19,86
ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΦΟΡΑ	32	18,85
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΛΑΧΑΝΟ	260	18,76
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΑΓΓΟΥΡΙ ΥΠΑΙΘΡΟΥ	238	18,02
ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	ΡΙΓΑΝΗ - ΤΟΠΙΚΟΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΙ	16	17,95
ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	ΛΑΔΑΝΙΑ ή ΚΙΣΤΟΣ	6	16,96
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΥΠΟ ΚΑΛΥΨΗ	ΦΑΣΟΛΑΚΙΑ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ	132	15,93
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΓΛΥΚΟΠΑΤΑΤΕΣ	10	15,51
ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	ΘΡΟΥΜΠΙ	9	14,81
ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	ΔΙΚΤΑΜΟΣ	9	13,46
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΑΓΓΙΝΑΡΕΣ	66	13,28
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΒΛΗΤΑ	169	13,12
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΜΠΡΟΚΟΛΟ	220	12,97
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΠΙΠΕΡΙΑ ΥΠΑΙΘΡΟΥ	198	12,87
ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	ΔΙΚΤΑΜΟΣ	54	12,62
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΟΥΝΟΥΠΙΔΙ	235	12,46
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΣΠΑΝΑΚΙ	170	12,43
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΥΠΟ ΚΑΛΥΨΗ	ΤΟΜΑΤΑ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ	48	12,11
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΑΡΠΟΥΖΙ ΜΙΝΙ	59	11,91
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΠΕΠΟΝΙ - ΑΡΓΟΥΣ	52	11,49
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΡΕΜΜΥΔΙ ΞΕΡΟ	159	9,74
ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	ΕΛΙΧΡΥΣΟΣ	4	9,25
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΑΓΓΙΝΑΡΕΣ ΟΨΙΜΕΣ	66	9,02
ΓΕΩΜΗΛΑ	ΠΑΤΑΤΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΜΥΛΟΥ	38	8,58
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΤΕΥΤΛΑ - ΠΑΝΤΖΑΡΙΑ	174	8,57
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΤΟΜΑΤΑ ΟΜ. COMODORE	68	8,43
ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	ΡΙΓΑΝΗ	44	7,06
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΠΡΑΣΣΟ	166	7,03
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΜΠΑΜΙΑ	123	6,78
ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	ΤΣΑΙ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ	7	6,73
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΜΑΙΝΤΑΝΟΣ	172	6,68
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΑΓΚΙΝΑΡΑ - ΚΡΗΤΗΣ	36	6,67
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΥΠΟ ΚΑΛΥΨΗ	ΠΙΠΕΡΙΑ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ	24	6,34
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΡΕΜΜΥΔΑΚΙΑ ΣΚΟΡΔΑΚΙΑ ΝΩΠΑ	109	5,72
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΥΠΟ ΚΑΛΥΨΗ	ΠΕΠΟΝΙ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ	16	5,03
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΣΕΛΙΝΟ	134	4,68
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΑΝΗΘΟΣ	129	4,66
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΣΤΑΜΝΑΓΚΑΘΙ	35	4,54
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΡΕΜΜΥΔΙ ΚΟΚΚΑΡΙ	87	4,42
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΑΛΑΜΠΟΚΙ ΓΛΥΚΟ	64	4,29
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΑΓΓΟΥΡΙ ΚΝΩΣΣΟΥ	70	3,92
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΠΕΠΟΝΙ - ΞΥΛΑΓΓΟΥΡΟ	60	3,84
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΠΕΠΟΝΙ GALIA	14	3,83
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΥΠΟ ΚΑΛΥΨΗ	ΜΑΡΟΥΛΙ - ΜΑΡΟΥΛΙΑ ΣΑΛΑΤΑ	17	3,56
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΦΡΑΟΥΛΑ	26	3,31
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΡΑΔΙΚΙΑ	74	2,83

ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΥΠΟ ΚΑΛΥΨΗ	ΚΑΡΠΟΥΖΙ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ	9	2,81
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΑΡΠΟΥΖΙ SUNNY FLORIDA	3	2,75
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΚΑΡΠΟΥΖΙ OBLA	6	2,74
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	Καλαμπόκι POPCORN	28	2,6
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΦΑΣΟΛΙΑ	29	2,48
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	ΡΑΠΑΝΑΚΙ	35	2,07

Όσον αφορά στην αντιμετώπιση των χωροκατακτητικών ξένων ειδών (ΧΞΕ), σημειώνεται ότι τα ΧΞΕ αποτελούν μία από τις βασικές απειλές για τη βιοποικιλότητα, ιδίως σε γεωγραφικώς απομονωμένα και κλειστά οικοσυστήματα. Επιπλέον, η απειλή που συνιστούν τα ΧΞΕ για τη βιοποικιλότητα και τα τοπικά οικοσυστήματα, έχει σοβαρές επιπτώσεις στους πληθυσμούς ιθαγενών ειδών, στη δομή και λειτουργία των οικοσυστημάτων μέσω μεταβολής του οικοτόπου, στη θήρευση, στον ανταγωνισμό ή ακόμη και στη μετάδοση ασθενειών και παρασίτων.

Το φαινόμενο της ραγδαίας εξάπλωσης του Λαγοκέφαλου στα ελληνικά ύδατα οφείλεται κυρίως στην κλιματική αλλαγή και στην άνοδο της μέσης θερμοκρασίας της θάλασσας. Το πρόβλημα εξάπλωσης του εν λόγω είδους δεν αφορά μόνο τη χώρα μας, αλλά και όλες τις χώρες της Μεσογείου και, κυρίως, τις χώρες της Ανατολικής Μεσογείου. Για τον λόγο αυτόν, το πρόβλημα αυτό εξετάζεται και σε περιφερειακό επίπεδο από την Ε.Ε. και από Περιφερειακές Οργανώσεις (Γενική Επιτροπή για την Αλιεία στη Μεσόγειο- GFCM), και αποτελεί στόχο του MedFish4Ever, αλλά και του Action Plan της GFCM, με σκοπό τη δυνατότητα συμπλήρωσης της υφιστάμενης γνώσης και τη συλλογή νέων δεδομένων για τον περιορισμό των επιπτώσεων των θαλάσσιων εισβολικών ειδών.

Σε εκτέλεση των προαναφερθεισών Διεθνών Συμβάσεων, σε ευρωπαϊκό επίπεδο έχουν εκδοθεί Οδηγίες του Συμβουλίου και Κανονισμοί, που έχουν ως στόχο την προστασία της βιοποικιλότητας και τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος, όπου, μεταξύ άλλων, προβλέπονται μέτρα για τον μετριασμό των επιπτώσεων από την εξάπλωση των εισβολικών ειδών.

Η απώλεια εισοδήματος και η αύξηση του κόστους παραγωγής που προκύπτει από τις ζημιές που προκαλούνται από ΧΞΕ, όπως, π.χ., ο Λαγοκέφαλος (στα ψάρια που έχουν ήδη συλληφθεί αλλά και στα αλιευτικά εργαλεία), έχουν αναδειχθεί ως σημαντικό πρόβλημα όλα τα προηγούμενα χρόνια για τους αλιείς, οι οποίοι ζητούν τη θέσπιση κάποιου είδους αποζημίωσης για τις απώλειες αυτές.

Μεταξύ αυτών των μέτρων, έχουν θεσπιστεί:

- Ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1143/2014, για την πρόληψη και διαχείριση της εισαγωγής και εξάπλωσης ΧΞΕ.
- Ο Εκτελεστικός Κανονισμός(ΕΕ) αριθ. 2016/1141, για την έκδοση ενωσιακού καταλόγου ΧΞΕ, με κριτήριο τα είδη που επιφέρουν τις πλέον σημαντικές δυσμενείς επιπτώσεις.
- Ο Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 2017/1263, για την επικαιροποίηση του καταλόγου των ΧΞΕ.
- Ο Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 2019/1262 της Επιτροπής, για την τροποποίηση του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 2016/1141, όσον αφορά στην επικαιροποίηση του ενωσιακού καταλόγου ΧΞΕ.

Παράλληλα, τέθηκαν οι βάσεις, καθώς και τα θεσμικά μέτρα, για την πρόληψη, την ελαχιστοποίηση και τον μετριασμό των δυσμενών επιδράσεων στο περιβάλλον.

Σε εθνικό επίπεδο, για την εφαρμογή των ανωτέρω Κανονισμών, δεδομένου ότι, όπως προαναφέρθηκε, άπτεται θεμάτων που αφορούν στην προστασία της βιοποικιλότητας και στη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος, επισπεύδουσες αρχές είναι υπηρεσίες και φορείς του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ), και, όπου

απαιτείται, συμπράττουν και άλλα Υπουργεία, όπως το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ) και το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής (ΥΝΑΝΠ).

Στο πλαίσιο αυτό, για την εφαρμογή του προαναφερόμενου Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1143/2014, εκδόθηκε η υπ' αριθμ. ΥΠΕΝ/ΔΔΕΔ/115162/3055/2-12-2021 απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων –Περιβάλλοντος και Ενέργειας –Εσωτερικών – Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής – Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων, με θέμα «*Μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1143/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Οκτωβρίου 2014 “για την πρόληψη και διαχείριση της εισαγωγής και εξάπλωσης χωροκατακτητικών ξένων ειδών”*» (Β'5697/7-12-2021), με σκοπό την πρόληψη, την ελαχιστοποίηση και τον μετριασμό των δυσμενών επιπτώσεων της εισαγωγής και εξάπλωσης, είτε εκούσιας είτε ακούσιας, ΧΞΕ στη βιοποικιλότητα στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με την εν λόγω ΚΥΑ, ορίστηκε, ως αρμόδια Κεντρική Συντονιστική Αρχή, η Διεύθυνση Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος και Βιοποικιλότητας της Γενικής Διεύθυνσης Περιβαλλοντικής Πολιτικής του ΥΠΕΝ, η οποία, μεταξύ άλλων, έχει και την αρμοδιότητα να προετοιμάζει δράσεις που ενδεικτικά αφορούν:

- στην εκπόνηση σχεδίων δράσης για τις διαδρομές των ΧΞΕ,
- στον έλεγχο της εξάπλωσης και της εισαγωγής εισβολικών ειδών,
- στην εφαρμογή διαχειριστικών μέτρων για τα ΧΞΕ,
- στην αποκατάσταση οικοσυστημάτων από υποβάθμιση, ζημιές ή καταστροφές λόγω των ΧΞΕ και
- στη σύνταξη και τήρηση του εθνικού καταλόγου ΧΞΕ.

Ακολούθως, εκδόθηκε η υπ' αριθ. οικ. ΥΠΕΝ/ΔΔ ΦΠΒ/68189/2413/22-6-2023 ΥΑ με θέμα «*Σχέδιο δράσης για τις διαδρομές εισαγωγής των χωροκατακτητικών ξενικών ειδών στην Ελλάδα*» (Β'4144/23-6-2023), περί έγκρισης Σχεδίου Δράσης (ΣΔ) για τη διαδρομή εισαγωγής των ΧΞΕ στην Ελλάδα για τα έτη 2023-2029. Ο σκοπός του ΣΔ είναι η αντιμετώπιση της ακούσιας εισαγωγής και εξάπλωσης, μέσω των διαδρομών εισαγωγής προτεραιότητας, των ΧΞΕ ενδιαφέροντος στην επικράτεια της χώρας, συμπεριλαμβανομένων των χωρικών θαλάσσιων υδάτων.

Πρόσφατα, παραλήφθηκε από τον Οργανισμό Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α.) του ΥΠΕΝ μελέτη του ΕΛ.ΚΕ.Θ.Ε. (Ελληνικό Κέντρο Θαλασσίων Ερευνών), με αντικείμενο την κατάρτιση Σχεδίου Δράσης διαχείρισης του πληθυσμού του Λαγοκέφαλου. Στην εν λόγω σύμβαση προβλέπονται προτάσεις και προτεινόμενα μέτρα διαχείρισης, ανάλυση κόστους-οφέλους, πρόγραμμα παρακολούθησης των μέτρων, αναθεώρηση του Σχεδίου Διαχείρισης κ.λπ.

Η Γενική Διεύθυνση Αλιείας του ΥΠΑΑΤ αναμένει τις προτάσεις και τη συνεργασία με την προαναφερόμενη Κεντρική Συντονιστική Αρχή και, προς τούτο, έχει αποστείλει το υπ' αριθμ. 396609/16-12-2024 έγγραφό της προς την ως άνω αρμόδια Διεύθυνση του ΥΠΕΝ.

Με βάση τα αποτελέσματα των ανωτέρω προγραμμάτων και αξιοποιώντας πόρους από το Πρόγραμμα «Αλιεία, Υδατοκαλλιέργεια και Θάλασσα» (ΠΑΛΥΘ) 2021-2027 για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο (2021-2027) και σε συνεργασία με την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης (ΕΥΔ) του ΥΠΑΑΤ, θα μπορούσαν να δρομολογηθούν δράσεις για την αντιμετώπιση του προβλήματος από την εξάπλωση των ΧΞΕ ή ακόμη για αξιοποίηση αυτών των ειδών σε άλλους τομείς. Σε κάθε περίπτωση, αυτές οι δράσεις θα πρέπει να συνάδουν με το Σχέδιο Δράσης για τη διαχείριση του πληθυσμού του Λαγοκέφαλου, το οποίο, όπως προαναφέρθηκε, τελεί υπό διαμόρφωση από τον Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α. του ΥΠΕΝ.

Επιπρόσθετα, η Γενική Διεύθυνση Αλιείας του ΥΠΑΑΤ υλοποιεί το Πρόγραμμα Συλλογής Αλιευτικών Δεδομένων, στο πλαίσιο του οποίου συλλέγονται στοιχεία για το εν λόγω είδος και προβλέπεται η καταγραφή του είδους σε περίπτωση που περιλαμβάνεται στο αλιεύμα ως παρεμπίπτον.

Για την οικονομική στήριξη των αλιέων και την αποζημίωση λόγω ζημιών και απώλειας παραγωγής, στο πλαίσιο του Προγράμματος «Αλιεία, Υδατοκαλλιέργεια και Θάλασσα» (ΠΑΛΥΘ) 2021-2027, που υλοποιείται βάσει του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 2021/1139 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας (ΕΤΘΑΥ) και, πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 1.6 (Συμβολή στην προστασία και στην αποκατάσταση της υδρόβιας βιοποικιλότητας και των υδρόβιων οικοσυστημάτων) της Προτεραιότητας 1 (Πρωώθηση της βιώσιμης αλιείας και της αποκατάστασης και διατήρησης των υδάτινων βιολογικών πόρων), ενεργοποιήθηκε η δράση 1.6.2 «Αποζημίωση στα αλιευτικά σκάφη της παράκτιας αλιείας για την καταστροφή αλιευτικών εργαλείων και την απώλεια παραγωγής από θαλάσσια προστατευόμενα είδη».

Με τη δράση 1.6.2 στηρίζονται οι αλιείς της παράκτιας αλιείας που έχουν υποστεί ζημιές και καταστροφές στα αλιευτικά τους εργαλεία, αλλά και στα αλιεύματα, από τα προστατευόμενα είδη, κατά την άσκηση της αλιευτικής τους δραστηριότητας.

Για την ενεργοποίηση της εν λόγω δράσης, εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 2057/21.11.2024 Πρόσκληση για την υποβολή αιτήσεων χρηματοδότησης για τα έτη 2022, 2023 και 2024, συνολικής ΔΔ 40.000.000€ και με ημερομηνία λήξης υποβολής των αιτήσεων την 15^η.12.2024. Στο πλαίσιο της πρόσκλησης αυτής, έχουν υποβληθεί 9.703 αιτήσεις, οι οποίες βρίσκονται σε φάση αξιολόγησης από την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Προγράμματος «Αλιεία, Υδατοκαλλιέργεια και Θάλασσα» (ΕΥΔ ΠΑΛΥΘ 2021-2027) του ΥΠΑΑΤ.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, κάθε αλιευτικό σκάφος θα λάβει ενίσχυση για τρία έτη 2022, 2023 και 2024 ανά έτος, ως εξής:

α. Αλιευτικά σκάφη που φέρουν ή/και υποχρεούνται να φέρουν VMS, το ύψος της ενίσχυσης ανέρχεται σε 12,32 € ανά ημέρα άσκησης αλιευτικής δραστηριότητας.

β. Αλιευτικά σκάφη που δεν φέρουν και δεν υποχρεούνται να φέρουν VMS, το ύψος της ενίσχυσης προσδιορίζεται εφάπαξ, για σκάφη μήκους < 6 μέτρα, ετήσια αποζημίωση 805 € και για σκάφη μήκους ≥ 6 και < 12 μέτρα, ετήσια αποζημίωση 1.763 €.

Περαιτέρω, αναφέρεται ότι, στο πλαίσιο του προαναφερόμενου ειδικού στόχου 1.6 της Προτεραιότητας 1 του ΠΑΛΥΘ 2021-2027, προβλέπεται ακόμη, μεταξύ άλλων, η δυνατότητα υλοποίησης δράσεων για την εφαρμογή λύσεων ΧΞΕ.

Σε περίπτωση που αποφασιστεί η υιοθέτηση συγκεκριμένων μέτρων για την αντιμετώπιση της εξάπλωσης του Λαγοκέφαλου, θα διερευνηθεί η δυνατότητα υλοποίησης κάποιων εξ'αυτών, δεδομένου ότι οι πόροι του ΠΑΛΥΘ είναι περιορισμένοι.

Τέλος επισημαίνεται πως στις 29 Ιανουαρίου πραγματοποιήθηκε συνάντηση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Κώστα Τσιάρα, με εκπροσώπους των αγροτών της Κρήτης, η οποία διήρκεσε τρεις ώρες.

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης, τέθηκαν επί τάπητος τα κύρια ζητήματα που απασχολούν τον αγροτικό, κτηνοτροφικό και μελισσοκομικό κόσμο του νησιού, με έμφαση στη στήριξη της πρωτογενούς παραγωγής, το κανονιστικό πλαίσιο του ΕΛΓΑ, το κόστος ζωοτροφών, τις ενισχύσεις και τα χρηματοδοτικά εργαλεία που μπορούν να αξιοποιηθούν.

Ο Υπουργός τόνισε πως η Κρήτη είναι στην προτεραιότητα της κυβερνητικής πολιτικής και ότι το επόμενο χρονικό διάστημα θα κλιμακωθούν συγκεκριμένες κεντρικές επιλογές, ούτως ώστε να στηριχτεί ο πρωτογενής τομέας εκεί με πολιτικές, οι οποίες θα ενισχύσουν πραγματικά και τους αγρότες και τους κτηνοτρόφους και τους σταφυλοπαραγωγούς, αλλά και τους μελισσοκόμους στην Κρήτη.

**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΑΡΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ:

Βουλευτή κα Ελ. Βατσινά

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ:

- Γραφείο Υπουργού
- Γραφεία Υφυπουργών
- Γραφείο Υπηρεσιακής Γραμματέως
- Υπηρεσία Συντονισμού